

in rebus exterioribus, ut etiam objectum iniustitia est aliquid inaequale prout scilicet alicui attribuitur plus vel minus quam sibi competat. S. Th. hic Q 59. A. 2. O. Sive iniustitia particularis dividitur in eam, quae opponitur Iustitiae distributivae, & quae est opposita Iustitiae commutativae secundum diversam inaequalitatis rationem, ut species subalternas.

Explicatur: vel iniustitia particularis facit inaequalitatem inter Jus passivum, quod est in distribvente bona communia & Jus activum vel condignitatem, quae est in particulari Persona ad bona communia, & haec opponitur Iustitiae distributivae, quae servat aequalitatem proportionalem inter merita Civium & praemia. Vel iniustitia particularis facit inaequalitatem inter Jus activum strictum, quod habet particularis homo ad hanc rem vel in hac re, v.g. non reddendo mercem, pro qua acceptum est pretium, furando, detrahendo &c. & opponitur Iustitiae commutativae.

Obj. Non est iniustitia, quae negat aliquid illi, qui dignus est: aliàs, qui benefactori non exhibet gratitudinem, qui negat pauperi eleemosynam esset iniustus; sed iniustitia distributiva negat aliquid digno.

R. Benefactori non negatur aliquod communitalis bonum, cuius est Pars, neque pauperi, proinde non agitur nisi contra moralem virtutum gratitudinis & charitatis honestatem, at vero in distributione bonorum communium negatur digno, cui, quia communitalis Pars est, illud bonum secundum exigentiam dignitatis est tribuendum, unde verè committitur iniustitia.

DISPUTATIO XXVI.

De homicidio.

HAeresis fuit Manichaeorum teste S. Aug. lib. 1. de Civit. Dei cap. 20. Illicitum esse homini occidere

dere animalia bruta & plantas, quia animas plantarum
 & brutorum existimabant esse particulas Dei, ideo-
 que in Præcepto Decalogi: *non occides*: putabant pro-
 hiberi occisionem brutorum, sed hæc hæresis refutatur
 ex lib. Genes. cap. 1. v. 29. ubi Deus dicit: *Ecce de-
 di vobis omnem herbam afferentem semen super ter-
 ram, & universa ligna, quæ habent in semetipsis se-
 mentem generis sui, ut sint vobis in escam.* Genes. 9.
 v. 3. *Omne, quod movetur & vivit, erit vobis in
 cibum: quasi olera virentia tradidi vobis omnia:* In
 novâ lege mandavit Christus occidi Agnum Paschalem
 1. ad Cor. 10. v. 25. Apost. inquit: *Omne, quod in
 macello venit, manducate, nihil interrogantes prop-
 ter conscientiam.* Notant tamen aliqui, quod ani-
 malia bruta morte lentâ perimere ac tormentis afficere,
 ultrâ quam exigat simplex eorundem interfectio, sa-
 piat tyrannicum animum, & sit contrâ Christianam
 lenitatem, licet non sit contrâ Justitiam: igitur Præ-
 ceptum Decalogi: *Non occides*: intelligendum est de
 sola hominis occisione & quidem injustâ, quæ maxi-
 mam infert injuriam, cum vita hominis inter bona
 temporalia sit bonum excellentissimum & viventi maxi-
 mè charum, & consequenter in ablatione vel diminu-
 tione ejusdem maxima illi censetur inferri injuria,
 quandonam autem occisio hominis sit injusta & quan-
 do justa S. Aug l. 1. de Civ. Dei cap. 21. Generalem
 hanc tradit exceptionem à generali præcepto: *non occides,*
 ut sit intelligendum de omni occisione hominis: *his
 exceptis, quos vel lex justa generaliter vel ipse fons
 justitiæ Deus specialiter occidi jubet, quisquis hominem
 vel seipsum vel quemlibet occiderit, homicidii criminis
 innectitur.*

* * *

Cuinam licet occidere peccatorem ?

DICO. Principibus habentibus publicam auctoritatem... Solum licet malefactores occidere, non autem privatis Personis. S. Th. hic Q. 64. A. 3. Q.

Prima Pars: quod liceat malefactores occidere est de fide contra hæreticos Waldenses & probatur ex illo Exod 21. v. 18. *Maleficos non patieris vivere.* Ps. 100. v. 8. *In matutino interficiebam omnes Peccatores terra.* In novâ Lege Paulus ait ad Rom. 13. v. 4. de potestate Principis, *si malum feceris, time; non enim sine causâ gladium portas. Dei enim minister est vindex in iram ei, qui malè agit*: Act. 5. Petrus ob mendacium Sacrilegum occidit Ananiam & Saphiram; Ratio S. Th. hic A. 2. est: quia omnis Pars naturaliter est propter totum, unde si saluti totius corporis humani expediens fuerit præcisio alicujus membri putridi vel corruptivi aliorum membrorum, salubriter & laudabiliter illud abscinditur; atqui quilibet homo est Pars corporis Civilis alicujus communitatis; ergo si sit perniciosus communitati & propter sua scelera corruptivus boni communis, salubriter è medio tollitur, ut bonum commune incolume servetur, & alii à similibus criminibus committendis retrahantur & absterreantur. Et hoc non tantum verum est de his, quos Deus specialiter in S. Scripturâ occidi præcepit: ut vult Scotus in 4. Dist. 15. Q. 3. Sed etiam de aliis; aliàs foret illicitum occidere incendiarios, proditores, reos læsæ Majestatis contra praxin omnium Provinciarum & ipsiusmet Ecclesiæ, quæ in Cap. ad abolendam 9. de hæret. lib. 5. tit. 7. cap. ut officium 11. eod. t. in 6. lib. 5. tit. 2. Jubet hæreticos tradi brachio sæculari, utriusque capitali poenâ mulctandos, & cum lex Mosaica
quan-

quantum ad legalia & judicialia expiravit per legem Christi, in quâ nullibi pœna capitalis assignatur pro aliquo delicto, nullus malefactor occidi posset.

Nec obstat exemplum Christi absolventis adulteram; quia per hoc non voluit potestatem Principibus & Rectoribus adimere, ut adulteros pœnâ capitis mulctare non possint, sed voluit ostendere, quod sua Lex nulli pœnam sanguinis imponat, sed potius jubet benefacere etiam inimicis; Judex ergo non solum potest malefactorem interficere, sed ad hoc etiam tenetur ex Justitiâ secundum præscriptum legum, aliâs enim causa malorum in Republica exurgentium erit ex suâ negligentia & impunitate scelerum, quod verum est, licet Judex manifestissimis signis cognosceret, reum impœnitentem mori, imò etiamsi sciret ex revelatione, certissimè damnandum esse; aliâs enim quisque facinorosus se impœnitentem fingere posset, ut pœnam capitis effugeret: non enim vindicta & punitio publica ad emendandum particularem ordinatur, vel ad ejus bonum, qui punitur, sed ad bonum publicum, ut alii terreamur. Cæterum nullus Judex Christianus potest negare moram confitendi, si reus sit paratus subire supplicium, non obstante quod timeat, eum esse liberandum, nisi reus fictè sub spe liberationis confessionem peteret.

Secunda Pars probatur: ratione S Th. quia ea solum ratione est licitum malefactores interficere, quia id ad bonum communitalis expedit, ut infecta membra præscindantur, & cæteri timore supplicii deterreamur; atqui hoc pertinet solum ad potestatem publicam; sicut membrum putridum corporis abscindere ille solum potest, qui administrationem totius corporis habet, vel cui est ejusdem cura commissa.

Obj. 1. Moyses adhuc privatus Ægyptium Israelitam injuriantem occidit; uti etiam milites privati

in bello justo milites hostilis exercitus occidere possunt.

R. Vel Moysen reverà commisisse homicidium vel occidisse invasorem defensionis gratiâ, vel ex instinctu Dei; milites verò in bello justo sunt ministri Reipublicæ & nomine Reipublicæ vel injurias propulsando, vel eas vindicando hostes occidunt.

Obj. 2. Sæpe datur potestas cuicumque malefactores occidendi ut patet in bannitis, proscriptis Reipublicæ hostibus, publicis latronibus &c. Ergo tunc ad minus licet privatâ authoritate occidere: imò num. 35. v. 21. de occisione homicide dicitur: *Cognatus occisi, statim ut invenerit eum, jugulabit.*

R. Eo casu, eum qui occidit proscriptum, licet sit privatus, id facere authoritate publicâ; ad hoc tamen requiruntur sequentes conditiones. 1. Quod servato juris ordine manifestè de crimine sit convictus is, in quem datur talis licentia. 2. Quod aliter apprehendi & puniri nequeat. 3. Quod interim non desinat nocere Reipublicæ: quamvis enim non peccaretur contra justitiam, si in vindictam criminis ante commissi aliquis ità condemnaretur à Principe, ut quisquis eum interficere posset, id tamen esset contra charitatem, nisi fortè exemplum impunitatis esset Reipublicæ allaturum grave detrimentum; quia scilicet periculum est, ne sic condemnatus absque spatio pœnitentiæ, & ad mortem se præparandi occidatur, de quo tamen publica Justitia debet esse sollicita quantum sine præjudicio Reipublicæ fieri potest. Ex his quoque patet responsio ad allegatum textum: videlicet, quod per Judicem condemnatus reus homicidii extrâ urbes asyli potuerit & debuerit à cognato occisi jugulari, qui in illo casu constituebatur minister publicæ Justitiæ, hic autem sensus colligitur tum ex immediatè sequentibus tum ex v. 30. *Homicida sub testibus punietur.*

ccidere tur, ad unius testimonium nullus condemnabitur.

Q. 1. An liceat privato occidere Tyrannum?

R. Distinguendo: quod dupliciter possit aliquis esse Tyrannus 1. *gubernatione*: videlicet quando legitimus quidem Princeps est, sed gubernat tyrannicè, omnia per fas & nefas referendo ad propriam utilitatem, & talem occidere privato non licet uti est definitum in Con. Constantiensi quod Sess. 15. damnavit hanc propositionem Joannis Hus. *Quilibet Tyrannus licitè potest à quocunque subdito interfici.* Ratio à priori sumitur ex illis S. Petri verbis 1. Pet. 2. v. 18. *Servi subditi estote in omni timore Dominis non tantum bonis & honestis sed etiam dyscolis*; etenim legitimus Princeps, etsi tyrannicè gubernet, est verus superior, cui in omnibus licitis & honestis est parendum. Rationem à posteriori dat S. Th. in opusc. 20. de Regim. Principis. 1. cap. 6. *Esset hoc multitudini periculosum & ejus Rectoribus, si privatà presumptione aliqui attentarent presidentium necem etiam Tyrannorum.* Sustinentes igitur Principem Tyrannum, qui autoritate publicâ compesci non potest, monitum ejusdem Doctoris Angelici ibidem debent amplecti: *quod si omnino contrà Tyrannum auxilium humanum haberi non potest, recurrendum est ad Regem omnium Deum.* Agenda pœnitentia peccatorum, quæ ferè semper divinam justitiam provocant, ut Tyrannos regere permittat. *Dicente Domino per Osea 13. Dabo tibi Regem in furore meo. Et in Job. 34. dicitur, quod regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi, tollenda est igitur culpa ut cesset Tyrannorum plaga.*

2. Potest esse Tyrannus *usurpatione*, qui vi ac tyrannide Regnum invadit, & talem potest quilibet subditus licitè occidere, uti Judith occidit Holofernem. *Ratio est*: quia similis Tyrannus est injustus Reipubli-

et inuafor, quem quilibet de communitate Rempub-
licam defendendo occidere potest. Unde S. Th. in 2.
Dist. 44. Q. 2. A. 2. ad 5. inquit: *Quando non est re-
cursus ad superiorem, per quem iudicium de inuafore
possit fieri: tunc qui ad liberationem patriæ tyrannum
occidit, laudatur & premium accipit: si tamen ille,
qui tyrannicè regnum occupavit, à Rep. sit receptus, non
amplius est censendus Tyrannus sed legitimus Prin-
ceps.*

Q. 2. An peccet mortaliter maritus vel Parens,
qui uxorem aut filiam in adulterio comprehensas vel
adulterum vel utrumque adulterantem occidit?

R. Licet id aliquæ Leges civiles permittere videan-
tur ut L. 20. 21. & seqq. ff. ad L. Jul. de adult. lib. 48.
t. 5. Id tamen in foro conscientie est peccatum morta-
le: quia salus animæ dictorum adulterantium abique
ullâ necessitate manifesto periculo exponitur, cum adul-
terantes comprehendi, accusari & seruato ordine ju-
ris per ordinarium Iudicem puniri possint, & Parens
vel maritus irâ excæcatus in propriâ causâ non potest
esse minister Justitiæ; quod autem leges civiles attinet,
dicendum, illas talia homicidia non facere licita, sed
impunita, vel quod sint per Jus Canonicum correctæ,
uti modo certum est, postquam Alex. VII. damna-
uit hanc propositionem 19. *Non peccat maritus oc-
cidens propriâ auctoritate uxorem in adulterio depre-
hensam.*

Q U Æ S T I O II.

An aliquando liceat innocentem occidere?

Occisio innocentis potest fieri vel directè per se &
ex intentione vel indirectè per accidens & præter
intentionem.

DICO. *Nulla modo licet occidere innocentem. S.*
Th. hic Q. 64. A. 6. O.

Pro-

Probat^{ur} ex illo Exod. 23. v. 7. *insontem & justum non occides*, quia *aversor impium* & ratio est manifesta, quia nemo est Dominus alterius vitæ, nequidem respublica, unde nisi potestas vitam adimendi à Deo sit concessa, injustè vita innocenti tollitur, quæ ratio etiam probat illicitam esse mutilationem innocentis, cum non tantum humanæ vitæ, sed etiam membrorum dominium non homini sed Deo competat.

Obj. 1. In casu quo ad conservationem reipublicæ necessaria est mors innocentis v. g. Tyrannus minatur civitatem destruere, nisi Magistratus innocentem occidat. In hoc inquam casu potest respublica innocentem occidere; quia sicut pro conservatione totius corporis licitum est, non tantum putridum membrum abscindere, sed etiam sanum; ità etiam pro salute totius corporis politici concessum erit, non tantum nocentem sed etiam innocentem occidere: quia bonum totius reipublicæ præponderat bono particulari & vitæ privatæ civis.

R. N. Ass. quia non sunt facienda mala, ut eveniant bona; sed mors innocentis est intrinsecè mala; sicut ergo ad impediendum quodcunque gravissimum malum à communitate, non licet mentiri, cum hoc sit intrinsecè malum, ità neque licitum est occidere innocentem. Ad adductum simile corporis humani & politici est disparitas: membra corporis humani prout inadæquatè distincta à toto corpore non habent aliquod jus adversus alia membra, sed toti supposito competit jus ad usum membrorum pro sua utilitate & conservatione, ideoque si bono & utilitati adversentur, rectè præscindi possunt: membra verò corporis politici habent jus in vitam suam & membra, quæ respublica in suam utilitatem convertere & consumere non potest: non enim in personam

sonam subditorum habet dominium, sed jurisdictionem & politicam gubernationem, quæ etiam ordinatur ad ipsorum subditorum utilitatem.

Inst. 1. Potest pro bono communi Respublica periculo morali mortis exponere vitam subditorum; ergo etiam pro bono communi occidere.

R. N. consequentiam: quia justè civi & subdito imperatur v.g. patriæ defensio etiam cum morali periculo mortis; quia hæc est actus contentus sub potestate gubernativâ populi, ad quem in gravissimâ necessitate subditus ipso jure naturæ obligatur, ideoque in tali Præcepto non mors subditi, sed defensio patriæ, cujus honestas ipsi quoque subdito optabilis est, intenditur; mors verò innocentis non cadit sub potestate gubernativâ, nec habet honestatem, quæ sit innocenti utilis per se & referribilis in bonum Reipublicæ.

Inst. 2. Si Tyrannus sub interminatione totalis excidii à Republicâ innocentem ad occidendum peteret Respublica illum extradere posset.

R. Licet multi doceant; innocenti in tali casu à Republicâ præcipi posse, ut se Tyranno sistat; cum enim tunc licitè exire posset, etiam cum extremo periculo, ad id etiam videtur teneri, maximè præcipiente Republicâ. Cui Præcepto si nolit obedire, poterit tanquam inobediens & Rebells apprehendi, & Tyranno tradi; oppositum tamen videtur verius, nempe Rempubicam innocentem ad exeundum non posse cogere, ac proinde nullo modo innocentem Tyranno occidendum tradere; quia innocentem tradere Tyranno est ad ipsius necem cooperari; non enim aliâ ratione cooperarentur satellites Tyranni, si innocentem apprehenderent & traderent; ergo hoc est intrinsecè malum, & consequenter nullo modo ob quodcunque bonum acquirendum

vel

vel malum avertendum à Republica fieri potest. Sicut etiam non potest virginem ob quascunque minas Tyranno corrupendam tradere, vel libros sacros ad comburendum, quia tali traditione peccato cooperatur.

Obj. 2. Licet Judici occidere innocentem, quem privatâ scientiâ novit innocentem, si secundum allegata & probata servato Juris ordine sit reus v.g. Titius occidit Petrum & Paulus propter aliqua signa vehementia suspectus & infamatus per probationes juxtâ Ordinem Juris constitutas est convictus de crimine, vel illud in torturâ est confessus, hic à Judice occidi potest licet sciatur esse innocens.

R. Si sit Judex supremus tenetur reum absolvere; quia supremus Judex potest in lege & ordine Juris dispensare, cum igitur habeat remedium ad liberandum innocentem, illud adhibere tenetur; si non sit supremus Judex, tenetur omnia possibile media ad liberandum reum adhibere: quia innocenti causare damnum irreparabile seu occidere est intrinsecè malum. Quod si verò omnibus mediis adhibitis non possit liberare innocentem ex S. Th. hic Q. 67. A. 2. Potest & tenetur reum in foro externo convictum condemnare de quo Disp. XXIV.

Obj. 3. Josue 6. filii Israel omnes lactentes & infantes interfecisse referuntur, qui procul dubio erant innocentes; & hodie dum dum urbes armatâ manu occupantur, nulli parcitur nec pueris nec mulieribus; ergo.

R. Filios Israel ex Dei ordinatione, qui erat Dominus vitæ & necis, innocentes occidisse; aliàs in bello justo, etiam non licet directè innocentes occidere; sic innocentes, qui existunt in castris hostium obsidentium, non possunt interfici, etiam ad finem, ut eò faciliùs civitas tradatur, nec similiter post partam

2.2. *Theol. Schol. Pars posterior.* B victo-

victoriam & urbem occupatam possunt milites ingredienti-
civitem illius innocentes occidere, quales sunt
pueri, mulieres, Religiosi, qui arma nec tractant nec
bellum adjuvant.

Q. An igitur in nullo casu etiam indirectè liceat oc-
cidere innocentem ?

R. Ex causâ gravissimâ aliquando indirecta occisio in-
nocentis est licita. *Ratio est:* quia eventus non intentus
sed tamen prævisus ex aliquo actu, quem licitè operor
non imputatur ad culpam; sicut aliquando occiditur no-
cens, ita ut prævideatur concomitanter secutura mors in-
nocentis, quæ tamen neque per modum mediæ neque
per modum finis intenditur; ergo in illo casu cædes inno-
centis non imputatur ad culpam v.g. Miles in bello justo
dirigit tormentum in locum, ubi videt innocentes, ad ob-
tinendam victoriam; quia ille intendit solum demoliri
mœnia vel turrim, quod licitè potest, ut victoriam
consequatur; per accidens autem est, quod innocentes
per hoc occidantur, si enim ob præsentiam innocen-
tium non liceret illuc tormenta dirigere, nunquam obti-
neret victoriam. Aliud exemplum adducunt: si inju-
stus invasor opponens infantem innocentem alium sit
occisurus, nisi simul cum invasore occidatur non ex in-
tentione sed indirectè infans, aut si quis fugiat hostem
seu propriam mortem, & cursum prosequi non possit
in angusto itinere, nisi obvius infans vel claudus equi
cursu conteratur.

Ex his inferes 1. Semper illicitum esse procurare
abortum fœtu animato per media directè ad hoc ordi-
nata, & taliter procurans abortum est reus homicidii
propriè dicti, & incurrit irregularitatem: quia hæc est
injusta occisio hominis per se & directè, quæ nullo
modo licet ob periculum intamiæ, mortis aut alterius
damni gravissimi.

Inferes 2. Illicitum esse & peccatum mortale di-
rectè

rectè procurare abortum fœtu nondum animato ad salvandam vitam matris propter infirmitatem periclitantis, vel ex aliis capitibus ad tuendam famam vel honorem: quia cap. si aliquis 5. de homicid. lib. 5. tit. 12. dicitur: eum qui fecerit ut mulier non possit concipere vel ut proles non possit nasci, ut homicidam esse tenendum; ergo illud est intrinsecè malum, & consequenter ob quodcunque bonum directè intendi nequit, & sicut directè procurare polluti nem, est contrà naturam generationis, & intrinsecè malum per nullam cujuscunque boni intentionem excusabile, ità multò magis intrinsecè malum est procurare abortum: cum abortus magis generationi prolis contrarietur, quam pollutio. confirmantur hæc per censuram Innoc. XI. in propositionem 34. *Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehensa gravida occidatur aut infametur.*

Inferes 3. Procuracionem abortus nondum animato fœtu reduci ad homicidium, quamvis non sit propriè tale: quia non est actualiter homo, qui occiditur, unde, qui ad talem abortum cooperatur, non fit irregularis; quando autem fœtus vita rationali in utero incipiat vivere certâ Regulâ definiri nequit: unde ab Innoc. XI. damnata est hæc propositio 30. *Probabile videtur, omnem fœtum, quamdiu est in utero, carere animâ rationali, & tunc primum incipere eandem habere, cum paritur, & consequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.*

Inferes 4. Si mulier prægnans periculoso morbo laboret, & aliud remedium non superfit, potest pharmacum sumere, vel aliud medium applicare v.g. venæ sectionem directè & per se ad salutem ordinatam, quamvis inde abortum sequi timeat, sive fuerit animatus fœtus, sive non, nec tenetur mulier à tali remedio abstinere cum dispendio vitæ: quia tunc non fit dire

ta occisio innocentis, sed indirecta, quæ ex gravissimis causis licet; si tamen fœtus sit animatus, attendendum foret: an spes sit ut proles moriente matre ad Baptismum perveniret: tunc enim teneretur mater præferre salutem æternam prolis suæ vitæ temporali ex charitate, & hanc pro illâ exponere.

QUÆSTIO III.

An aliquando liceat occidere seipsum?

Hic iterum supponendum: quod dupliciter homo possit seipsum occidere, vel directè ex animo & intentione; ut si seipsum gladio confodiat; vel indirectè & hoc iterum dupliciter: vel quia positivè influit in suam necem, indirectè tamen, nimirum se voluntariè exponendo manifesto periculo, ut occidatur: v.g. ponendo aliquam actionem ad alium finem, ex quâ prævideatur secutura sui occisio; vel quia negativè se habet, non fugiendo periculum, non avertendo damnum imminens. Recolantur hic dicta Disput. XIX. Q. I.

DICO. *Seipsum occidere est omninò illicitum* S. Th. hic Q. 64. A. 5. O.

Probatur triplici ratione S. Th. prima sumitur ex inclinatione naturali, quam homo habet ad conservationem suæ vitæ & charitate, quam ergà se homo habere debet, contrà quam peccat homo se interficiendo. Secunda sumitur ex ordine, quem habet homo ad Rempublicam vel congregationem aliorum hominum, cujus est pars, & ex hoc communitati injuriam facit seipsum occidendo & Rempublicam parte suâ absque consensu Reipublicæ privando; per accidens autem est, quod aliquando homo non sit utilis Reipublicæ vel non sit pars alicujus communitatis particularis: ut vagus nullibi habens domicilium, qui tamen universalis hominum communitatis Pars esse non desinit. Ter-

ria denique sumitur ex ordine , quem homo habet ad Deum : quia homo non est Dominus vitæ suæ , sed Deus ; ideoque sicut injustitiam faceret Domino , qui servum illius occideret , sic Deo facit injuriam , qui se occidit : cum non sit Dominus , sed administrator vitæ suæ.

Ex quibus sequitur : quod nunquam homo seipsum possit occidere ; potest tamen negativè se habere ad sui occisionem , eandem non impediendo , cum tamen mortem impedire posset , ex causâ rationabili & motivo virtutis , etiam positivè ex causâ justâ aliquid potest facere , cum quo conjungitur occisio , vel ex quo mors secututa dignoscitur : Ratio prioris est : quia vel instat periculum mortis à causâ intrinsecâ v.g. infirmitate , & tunc licet sit obligatio ad adhibenda media ordinaria pro vitæ conservatione : qui enim illa negligit , vitam negligere videtur , & consequenter negligenter se gerit in conservatione vitæ , cujus est administrator ; non tamen est obligatio ad adhibenda media extraordinaria v.g. procurandas exquisitas medicinas , faciendas magnas expensas , tolerandos magnos & diuturnos dolores &c. vel imminet periculum mortis inferendæ ab homine , & tunc non est obligatio ad adhibenda media etiam ordinaria ; sic plures Martyres , quamvis contrâ Tyrannos mediis ordinariis defendi potuissent , mortem patienter sustinuerunt ; ita etiam potest aliquis ex virtute in naufragio tabulam , in extremâ necessitate famis panem alteri relinquere. Si ex causâ naturali extrinsecâ periculum vitæ imminet : ut à flumine inundante , urgente incendio , ferâ sæviante &c. tenetur quis medis ordinariis uti , ut vitam conservet : quia non apparet motivum aliquod virtutis , ob quod se occidi quis permittat , sicut econtrâ si tale motivum adsit , licitè imò meritoriè occisionem vel mortem non impedit , modo judicetur prudenter

mortis permissio necessaria, sic virgo licitè sibi mortem ab alio inferri permittit, ut pudicitiam conservet; Cathusianus licitè à carnibus abstinet, licet prævideat ex hâ abstinentiâ mortem accelerandam; licitum est pœnitentias, jejunia, vigiliis, studia & labores assumere ex motivo virtutis, etiamsi ob id per aliquod tempus vitæ abbreviatio timeatur: tum quia hæc sæpè plus profunt ad vitæ conservationem quam abbreviationem; tum quia licet sanitati noceant, tam levem tamen cooperationem ad mortem habent, ut meritò admittenda & laudanda sint, ut corpus per castigationem in servitutem Spiritus redigatur; attamen mortem ex his non licet intendere: sic illicitum est pœnitentias & macerationes assumere ex intentione abbreviandi vitam; quia sicut non licet se occidere, quamvis post horam sit occidendus, ità non licet etiam his actionibus vitam ex proposito breviate: sicut neque licet absque tali intentione vitam abbreviandi his exercitiis tam imprudenter & immoderatè uti, ut per hoc vitam notabiliter sibi abbreviari timeat: quia tenetur homo ex charitate ergà seipsum vitam conservare: eò quod non sit Dominus vitæ sed administrator, esset autem infidelis & imprudens administrator vitæ, si eam immoderatis corporis afflictionibus consumeret.

Ratio posterioris est: quia non est prohibitum homini, ne vitam suam periculo exponat ex justâ & laudabili causâ, sed ne directè & ex intentione vel absque rationabili causâ vitam periculo exponat, aut conservare negligat; imò sæpiùs est obligatus homo vitam suam manifesto periculo exponere: scilicet quando magnum Republicæ damnum avertendum vel commodum procurandum, vel specialis obligatio est ex pacto vel officio, qualem v.g. habet miles ad servandam stationem assignatam, gubernator ad non deserendam Rempublicam sibi commissam, & Parochus ad admi-

ministranda Sacramenta tempore Pestis, Pro praxi autem nota sequentes Regulas.

Prima. Qui sine causa sufficienti morali periculo mortis se exponit seipsum occidit ; quia interpretativè censetur velle mortem propriam , unde à peccato non excusantur frequentantes hastiludia, torneamenta, agitationes taurorum & similia , in quibus exercitatores exponuntur periculo vitæ ; quare hæc exercitia à Ss. Canonibus prohibentur sub pœnâ privationis Ecclesiasticæ sepulturæ cap. 1. & 2. de torneam. lib. 5. tit. 1. Hic etiam comprehenduntur illi , qui advertunt vel facilè advertere possunt , quod frequenti & nimia potatione maximè vini adusti vitam suam notabiliter abbrevient, nec tamen desistunt.

Secunda. Qui ex causâ justâ & sufficienti se periculo vitæ exponit , non censetur se occidere , sed ad summum mortem secururam permittere ; quare non peccat famulus , qui ad salvandum herum , amicus , qui ad eripiendum amicum se hostibus objiciunt.

Tertia. Qui facit aliquam actionem , ex quâ immediate mors infallibiliter sequitur , absque ullâ spe evasionis , censetur seipsum occidere juxtâ quam Regulam non excusantur milites marini , qui ne navis in hostium potestatem deveniat, vel illi acerbiorè morte occidantur, immittunt ignem in pulverem tormentarium , quo navis & existentes in eâ pereant sine ullâ spe evasionis, quod additur : quia si prosilientes in mare aliquam haberent evadendi spem , excusarentur , sicut quoque ab aliquibus in priori casu excusantur probabiliter exemplo Eleazari Machabæi , qui 1. Machab. 6. Elephantem, à quo prævidebat se supprimendum, occidit, & Samsonis , qui ut interficeret hostes populi electi domum evertit , cujus ruinâ & ipse interiit , quos tamen S. Aug. & S. Th. ex hoc à peccato excusant, quod ex speciali Spiritus sancti inspiratione id fecerint.

Quarta. Qui aliquid facit ex iustâ & rationabili causâ, ex quo prævidetur mors secutura, adest tamen aliqua spes evadendi, non censetur seipsum occidere, unde excusatur, qui fortuito incendio comprehensus exiit è fenestrâ: tum quia hoc facit ad evadendum durissimam mortem, & consequenter habet sufficientem causam. Tum quia non est omninò certum, quod cadendo sit occidendus atque ita censetur velle evadere mortem duriolem & certiolem.

Q. An etiam nunquam sit licita directâ sui mutilatio?

R. I. Nemo potest se mutilare aut permittere, ut ab alio mutiletur sano membro: quia homo non est Dominus membrorum, sed administrator, ideoque illis solum uti potest, in quantum conducunt ad bonum totius, ad cuius conservationem à Deo sunt data, hinc peccant, qui se ipsos vel proles suas aliquo membro privant ad victum quærendum: v.g. circumforanei, mendici crura frangentes teneris pueris, qui ad servandam castitatem vel vitandum aliquod peccatum se mutilant: quia non est membrum abscindendum propter salutem totius, nisi quando aliter non potest toti subveniri, & ideo si salus corporalis possit aliunde haberi, non potest membrum abscindi; atqui ad conservationem v.g. castitatis non est illud medium necessarium, vel ad vitanda peccata: cum omnia voluntati hominis, cui Deus præparavit media sufficientia, subjaceant. Verba Christi Matth. 18. *Si manus tua vel pes tuus scandalizat te: abscide eum. . . Et si oculus tuus scandalizat te &c.* Non sunt intelligenda in sensu litterali, sed mystico; ad exempla Sanctorum in contrarium dicitur Sanctos similia fecisse ex instinctu Spiritus sancti, in quibus admirandi non imitandi sunt, quod adferri solet de S. Marco Evangelista, quasi præsciderit sibi pollicem, ut fabulosum exploditur; quod
si re-

si reverà à Sanctis simile quid factum fuerit , illud processisse ex Spiritus sancti instinctu , dicendum est.

2. Si membrum sit putridum & totius corruptivum , potest illud privatâ authoritate vel ab eo , qui ipsum habet , vel ab eo , qui curam illius gerit : ut à Parente , tutore , Republica , si id expediens sit bono communi , non verò ab altero ipso invito abscindi : quia membrum est propter totum , cujus Pars est . ideoque quando totum est in periculo , membrum ab eo , qui totius curam habet , potest abscindi . Et quidem si exigui sint futuri dolores , & abscissio membri de consilio medicorum est necessaria ad salvandam vitam , tunc est obligatio gravis permittendi talem abscissionem ; regulariter tamen , si patiens sit rationis compos , & sui juris , non potest Chirurgus ipso invito membrum abscindere : quia invito non potest inferri violentia , si verò magnis doloribus abscissio est facienda , non tenetur infirmus eandem pati neque Respublica vel Prælatus illud præcipere potest , nisi esset Persona multum bono communi necessaria .

3. Quando imminet vitæ periculum à causâ extrinsecâ , quod evadi non potest absque abscissione membri sani , illud præscindi potest . Sic tentus vinculis certò occidendus potest v.g. manum abscindere , ut se vinculis expediat : quia ad conservationem totius licitè Pars aliqua vitâ privatur ; quemadmodum igitur in periculo incendii aliquis potest se v.g. ex turri dimittere , ne pereat incendio , licet prævideat crura v.g. esse frangenda ; ità etiam manum præscindere potest , si aliter mortem evadere nequeat . Idem probabiliter extenditur ad eum , cui Tyrannus minatur mortem , nisi sibi ipsi manum præcidat , nisi hæc comminatio procedat ex contemptu Dei , aut alio fine , ob quem potius mortem subire ; quam ad vitam conservandam se membro mutilare deberet , cæterum qualiter homici-

dium & mutilatio inducat irregularitatem dicitur
3. Parte tum Disput XXXIX. Q IV. tum quoad inca-
pacitatem ad ordines Disp. XLIII. Q. 1.

QUESTIO IV.

De moderamine inculpata tutela?

DICO. *Secundum jura vim vi repellere licet cum moderamine inculpata tutela.* S. Th. hic Q. 64. A. 7. O.

Explicatur & probatur Conclusio ex cap. significasti 18. de homicid. lib. 3. tit. 12. ubi dicitur : quod vim vi repellere omnes leges & omnia jura permittunt , si fiat illud cum moderamine inculpatae tutelae , non ad sumendam vindictam , sed ad injuriam propulsandam. Ratio est , quia quilibet tenetur proximum diligere sicut seipsum non verò plus quam seipsum ; atqui si violentum invasorem in quibuscunque bonis non liceret vi repellere , teneretur homo plus diligere proximum , quam seipsum : teneretur enim bonum proprium amittere , ne proximus in bonis suis læderetur ; at tamen necessarium est , ut vim repellens servet moderamen inculpatae tutelae , quod ille servat , qui illa solum agit in sui defensione , quæ ad eam sunt necessaria : unde qui alium vulnerando , mutilando , verberando , se subducendo potest evadere , ulterius invadentem lædere non debet , & generaliter , quodocunque sine alterius occisione , potest invasus se sufficienter tueri & vitam conservare , licitè occidere non potest invasorem ; potest autem esse invasor vitæ , pudicitiae , honoris & divitiarum , & de omnibus his quæritur : an si ad defensionem vitæ , pudicitiae , honoris & divitiarum occisio invasoris necessaria sit , is licitè possit occidi ? de quibus sic

§. 1.

An servato moderamine inculpata tutela liceat occidere injustum invasorem vite?

Status quæstionis est : an, quando quis injustè invaditur v. g. à latrone neque aliter potest evadere mortem, quam eum occidendo, liceat se defendere cum invadentis occisione ; & quidem quæritur : an id per se liceat ; cum certum sit, quod plerumque tali defensionis occisivæ soleat adesse animus vindictæ, odii, iræ &c. Ob quas passiones taliter se defendens sæpius à peccato non excusatur. Aliqui rigidiores Theologi negativam tuentur, quam maxime fundant in autoritate S. August. qui lib. 1. de lib arb. cap. 5. examinans quæstionem an citrà culpam interfici possit hostis irruens vel insidiator aut sicarius sive pro vita sive pro libertate sive pro pudicitia. Rædet ; legem quidem (videlicet quæ permittit tales invasores impunè occidi) non reprehendo, sed quo pacto istos defendant, qui interficiunt, non invenio.

DICO *Si aliquis ad defendendam propriam vitam . . . moderatè violentiam repellat erit licita defensio . . . nec est necessarium ad salutem, ut homo actum moderata tutela prætermittat ad evitandam occisionem alterius.* S. Th. hic. Q. 64. A. 7. O.

Probatur 1. Ex illo Exod. 22. v. 2. & 3. *si effringens fur domum sive suffodiens fuerit inventus, & accepto vulnere mortuus fuerit: percussor non erit reus sanguinis. Quod si orto sole hoc fecerit, homicidium perpetravit & ipse morietur.* Quem locum S. Ang. sic explicat : intelligitur ergo non pertinere ad eum homicidium, si fur nocturnus occidatur, si autè diurnus fuerit, ad homicidium pertinere hoc est enim quod ait : *si oriatur sol super eum &c.* Quia poterat

terat discernere, quod ad furandum, non ad occidendum venisset; ex qua explicatione S. Aug. quæ refertur in cap. si perfodiens 3. de hom. lib. 5. tit. 12. bene infertur; homicidium non esse injustum & illicitum, si ille, qui ad occidendum venit, ab invaso occidatur.

Probat 2. Ex jure canonico cap. significasti 18 de hom. cap. si vero 3. de sent. excom. lib. 5. tit. 30. cap. dilecto 6. eod. in 6. lib. 5. tit. 11. clem. si furiosus un. de hom. lib. 5. tit. 4. in quibus apertè dicitur: quod vim vi repellere leges & omnia jura permittant, ideoque, qui vim vi repellendo alium occidit, irregularitatem & alias pœnas homicidii non incurrat. Sunt autem hæc jura pro foro conscientiae intelligenda: quia jus canonicum plerumque agit de foro conscientiae; cum soleat corrigere leges civiles, quæ aliquid permittunt ut licitum in foro externo, quod in foro conscientiae non est licitum, sic præscriptionem malæ fidei correxit à lege civili permissam, & legem civilem, quæ permittit occidi adulteram in adulterio deprehensam, emendavit.

Non obstat, quod con. Trident. sess. 14. de reform. cap. 7. requirat, ut dispensetur cum eo, qui vim vi repellendo, ut à morte se defenderet, occidit.

Contrà enim est: quod concilium agat de eo, qui immoderatè se defendit, neque decernit, quod occidens invasorem sit irregularis, sed tantum loquitur conditionatè, quod si ob tale homicidium necessaria sit dispensatio ea Metropolitanò vel viciniore Episcopo committatur; formalia sunt: si vero homicidium non ex proposito, sed casu, vel vim vi repellendo, ut quis se à morte defenderet, fuisse commissum narretur, quam ob causam etiam ad sacrorum ordinum & altaris ministerium & beneficia quacunque ac dignitates, jure quodammodo dispensatio debeat committeretur

mittetur loci ordinario aut ex causa Metropolitano seu viciniori Episcopo.

Probatur 3. Ratione : qui occidit alium non privatâ sed publicâ potestate, licitè occidit, atqui interimens invasorem, si aliter evadere nequeat, illum interficit authoritate publicâ : quia tam lex naturæ, quam positiva, dum concedunt vim vi repellere, faciunt eum, qui invaditur, si aliter evadere nequeat, ministrum publicum justitiæ, non quidem ad vindicandum : posset enim vindicta differri in aliud tempus, sed ad defendendum se ab injuria invadentis, quæ res, cum periculum habeat, dilationem non patitur.

Conclusio hæc limitatur sequentibus.

1. Præter moderamen inculpatæ tutelæ prius expositum, debet esse vera aggressio per vim & violentiam, quam vi repellere leges & jura permittunt; unde non licet occidere iniquum Judicem, aut falsos testes, qui vitæ tuæ insidiantur : cum non sit hic nisi calumnia, non vis illata, quæ proinde per ordinem juris non per violentiam propulsari debet.

2. Debet vis actualiter inferri, unde qui suspicans alium paratum esse ad ipsum occidendum, si eundem prius occidat, non erit defensio, nec illatae violentiæ propulsatio, sed præventio, ubi notandum, quod à pluribus censeatur vera aggressio moralis, etsi invadens actualiter non aggrediatur, ideoque juxta hos subinde satis erit, quod certò quis sciat alium primâ datâ occasione ipsum occisurum. Exemplum dant in muliere inveniente sub pulvinari pugionem à marito depositum, quo casu docent, præveniri posse maritum, ut ipsa licitè illum occidat; quia etsi adhuc maritus dormiens uxorem actualiter non invadat, censeatur tamen morali modo invasor, dum de mala intentione mariti constat certò, neque

uxor

uxor aliter potest evadere. Idem sustinent de eo, qui necessariò per locum transire debet, in quo incidet in manus inimici occisuri, aut qui occidendus est à famulis accersitis Domini, nisi Dominum occidendo præveniat, hæc tamen in praxi sunt periculosa: quia pluribus viis potest animus inimici mutari & periculum imminens cessare; deinde quia jure naturæ solum licet vim vi repellere, quod intelligitur in actuali conflictu, qui verò prævenit inimicum, quantumvis paratum, non patitur vim, nec est in actuali conflictu. Denique hoc semel admissio, facillè fiet descensus ad Laxiora.

3. Exigitur, ne occidens injustum vitæ invasorem intendat ejus mortem ut in terminis ait S. Th. loc. cit. *Illicitum est, quod homo intendat occidere hominem, ut seipsum defendat, nisi ei, qui habet publicam Auctoritatem. Ratio est: Quia intendens mortem alterius in illâ occisione excedit moderamen inculpatæ tutelæ, quod in hoc consistit, quod ea solum pro defensione adhibeantur, quæ necessaria sunt ad vim repellendam; ad hoc autem sufficit, quod intendatur sui defensio, & permittatur alterius occisio.*

Nec obstat 1. Quod videatur impossibile, aliquem non intendere alterius necem, qui voluntariè ponit talem actionem, ex quâ certè alterius mors est secutura; quia dum quis intendit finem, etiam intendit medium ad illum finem necessarium, sicut autem finem illum licitè intendit: v. g. se defendit, sic etiam licitè intendit occisionem invadentis, tanquam quæ ad sui defensionem sit medium necessarium.

Nam contra est: quod occisio invadentis non sit medium licitum ad sui defensionem, sed effectus per accidens ex defensione secutus; sic dum medicus vult sanare ægrum, etsi noverit ex suâ medicinâ, quam applicat, secururam esse magnam ægri debilitationem, illam tamen debilitatem non assumit tanquam medium

ad sanandum, neque etiam illam intendit, sed solum eam evenire permittit; quia non tenetur illam evitare, tamen sanare volens omninò sine tali debilitate, si posset; ità etiam defendendo intendit sui defensionem, quæ hic & nunc fieri non potest, absque occasione invadentis, quam tamen non debet intendere, sed illam potest permittere, dum in hoc casu alterius iniquè invadentis occisionem evitare non obligatur.

Nec obstat 2. Quod intentio actus liciti sit licita; sed defensio occisiva est licita; ergo etiam illam intendere erit licitum.

Contra enim est: quod licitè intendi possit actus licitus, non tamen, quod cum actu licito conjungitur, aut ex eo sequitur, unde licitè ipsa defensio occisiva intenditur, non verò omnis effectus ex illa secutus. Sic in abortu fœminæ prægnantis facto ex medicinâ de se & directè tendente in sanitatem fœminæ, sed indirectè ad abortum causandum, sumptio quidem medicinæ est licita, & intendi potest, effectus tamen ex illâ per accidens & quasi præter intentionem secutus intendi nequit. In praxi tamen videtur esse satis, si habeatur hæc sincera intentio: nullo modo vellem hunc occidere, si a iâ viâ evadere possem sine hujus interfectione, quia tamen nulla alia via patet, & necesse est me vel illum perire, præstat perire ipsum, qui me injustè invadit, & ideò volo me defendere, etsi ejus mors sequatur; quia autem homo difficillimè & rarò ab alio iniquè invasus masuetudinem, patientiam, dilectionem ergà proximum ità servat, ut non ex irâ petat mortem sui inimici tanquam suum quoddam bonum simul cum sui defensione, imò rarò adhibeatur aliud omne remedium, quod citrà necem invasoris adhiberi potest, sæpius in defensione occisivâ peccatur graviter tum ratione animi inordinati, iræ, odii, vel vindictæ; tum quod excedatur moderamen inculpatae tutelæ & irâ intelligen-

telligendi sunt sancti Patres qui in contrarium adduci possent.

Ex his Colliges: Bene censuratas esse à Clero gallicano Anno 1700. tanquam juri naturali divino, positivo & gentium contrarias propositiones sequentes 37. *Quando quis decrevit te occidere, & hoc alicui manifestavit, sed nondum cœpit exequi, potes eum pravenire occidendo, si aliter non potes effugere; ut si maritus pugionem sub cervicali ad occidendam noctu conjugem posuerit; si venenum tibi propinandum paraverit, si rex unus adversus alium classem ordinaverit.* 38. *Si arma quidem necdum paravit sed habet tantum decretum firmum & efficax te occidendi, quod tibi vel revelatione divinâ vel manifestatione confidenti ab amicis factâ innotescat, potes pravenire, quia per decretum etsi purè internum censetur sufficienter aggressor.*

Obj. 1. Matth. 5. v. 39. dicitur: *Ego autem dico vobis, non resistere malo.* Et Apost. ad Rom. 12. v. 19. monet: *Non vosmetipsos defendentes charissimi, sed date locum ira, scriptum est enim: mihi vindicta & ego retribuam dicit Dominus & v. 21. noli vinci à malo, sed vince in bono malum;* Ergo non debet quis se defendere defensione occisivâ,

ly. His textibus consuli patientiam Christianam, etiamsi quis justè se defendere posset, unde & dicuntur beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam; quod sicut consulitur, ità etiam prohibetur in omni aliâ justâ defensione occisivâ appetitus vindictæ.

Obj. 2. S. Aug. l. 1. de civit. Dei cap. 21. explicans illud: *Non occides*: tres solum exceptiones Autoritate divinâ commemorat. Prima: nequaquam contra hoc præceptum fecerunt, qui Deo Authore bella gesserunt. Secunda: qui personam gerentes publicæ potestatis

statis secundum ejus leges hoc est Justissimæ rationis imperium sceleratos morte puniverunt. Tertia Abraham non solum non est culpatus crudelitatis crimine, verum etiam laudatus nomine pietatis, quia voluit Filium nequaquam sceleratè sed obedienter occidere, & concludit verbis suprâ allegatis: *Hic igitur exceptis, quos vel lex justa generaliter vel ipse fons justitiæ Deus specialiter occidi jubet, quisquis hominem vel seipsum vel quemlibet occiderit homicidii crimine innectitur.* Ergo juxtâ S. Aug. non licet defensionis gratiâ occidere, cum hic casus Authoritate divinâ à communi regulâ non occides non sit exceptus.

R. Idem S. P. lib. 22. Cont. Faustum cap. 70. tom. 6. explicans cohibitionem Christi in Evangelio Matth. 26. Petro factam, itâ scribit: *Ille autem utitur gladio, qui nullâ superioris, ac legitimâ potestate vel jubente vel concedente in sanguinem alicujus armatur;* Atqui juxtâ omnes leges humanas uti & divinam Exod. 25. latam procedit in vasus & ideò legitimâ potestate à naturâ cuique concessâ in sanguinem alterius armatur; ergo.

Obj. 3. Ideò licitum erit occidere injustum invasorem vitæ: quia id ad conservandam vitam invasi erit necessarium: si enim aliter mortem effugere posset, excederetur moderamen inculpatae tutelæ; ergo eodem modo licebit mentiri vel fornicari, si ad vitam conservandam hoc sit medium necessarium: non enim magis licet privata hominis occisio, quam mendacium aut fornicatio.

R. 1. N. consequentiam: disparitas est, quia occisio dicta non est intrinsecè mala, mendacium verò est intrinsecè malum nullâ circumstantiâ cohonestabile.

R. 2. Mendacium vel fornicatio non est effectus per accidens secutus ex propriâ defensione; occisio autem

2. 2. Theol. Schol. Pars posterior. C inva-

invasoris est effectus ex actu per legem, *vim vi repellere licet*: permissio præter intentionem securus.

Obj. 4. Si defensio occisiva sit licita, videtur sequi, quod invasus ad illam obligetur, ne aliquis censeatur suicida, voluntariè omittens medium licitum ad conservandam vitam, quod habet in suâ potestate.

R. N. consequentiam: licet enim quis possit se defendere etiam cum occisione invasoris, ad id tamen nulla est obligatio maximè, si non sit persona multum bono communi utilis, sed potest sui ipsius occisionem permittere, exemplo Christi; imò majoris perfectionis foret, permittere se interfici, quam defendendo occidere alium, si invasus est in statu gratiæ; alias enim stultè faceret exponendo se morti corporis & animæ; quod addo: licet enim foret heroicus actus charitatis, se permittere occidi, ne proximus occidatur, si tamen invasus sit in statu peccati mortalis, erit dubium: an per actum, quo pro Fratre invadente permittit se occidi, justificetur, eo quod perfectæ charitatis actus solum justificantis sit admodum sublimis, & valde incertum sit, quid ad illum actum requiratur.

Obj. 5. Invasor injustus, si occidatur, erit certò damnandus, adeoque est in necessitate extremâ spirituali, pro quâ juxtà S. Aug. & communem Theologorum vitam suam corporalem non dubitabit Christianus amittere.

R. Negando ass. quia injustus invasor non est absolute in extremâ necessitate spirituali, sed malâ suâ voluntate in illâ est positus & in eâdem voluntariè perseverat; cum, si cesset invadere, necessitas tollatur; quando autem quis suâ malitiâ est in tali necessitate, à quâ se facile posset eximere, nemo tenetur ei succurrere cum suo damno, veluti si quis dicat: da mihi 100, imperiales, aliàs certò me suspendam, non

tenc-

teneris tantum pecuniæ dare, ne alter se suspendat; eò quod illud non sit propriè necessitas, sed alterius malitia quæ non debet alicui patrocinari. Quod dictum est de defensione propriâ, applicandum est ad defensionem justam proximi; & ad vulnerationem aut mutilationem necessariam, ne invasus vulneretur vel mutiletur.

§. 2.

An liceat occidere invasorem pudicitia & honoris?

Pudicitiam contra injustum invasorem cum occisione ipsius defendi posse valde probabiliter sustinetur non tam propter bonum integritatis corporalis, quod amittitur, quam propter vehementissimam delectationem amissioni pudicitia conjunctam, quæ facillimè voluntatem ad consensum pertrahit, unde ne consentiendo delectationi mortaliter peccet ac ità per injustam alterius violationem Virgo patiatur detrimentum in bonis necessariis animæ, quod secundum ordinarium cursum aliter vix evadet, probabile est posse occidi injustum invasorem pudicitia.

Honoris non adeò æqui æstamatores eum sæpe vitæ præferunt, unde commune axioma: vita & fama pari passu ambulant, dubitatur ergò an vera sit hæc persuasio: quod justæ defensionis limites non excedat, qui pro tuendo honore aggressorem occidit.

DICO: *Privare aliquem vitâ in nullo casu pertinet ad aliquem, nisi ad publicam potestatem, cui committitur procuratio boni communis.* S. Th. hic Q. 65. 2. 1. ad 2. Sive neque ob pudicitiam conservandam neque ad tuendum honorem licet Authoritate privatâ occidere.

1ma Pars: Est expressa S. Aug. l. 1. de lib. arbit. cap. 5. Tom. 1. contra plures recentiores dicentis: *De pudicitia verò quis dubitaverit, quin ea sit in ipso*

animo constituta, quandoquidem *virtus est*, unde à violento stupratore eripi non potest. Quidquid igitur crepturus erat ille, qui occiditur, id totum in potestate nostra non est, unde infert: quapropter legem quidem non reprehendo, quæ tales permittit interfici, sed quo pacto istos defendam, qui interficiunt, non inuenio; & ratio est: quia nullibi casus ille à generali regulâ *Non occides*. Legitimâ Authoritate est exceptus, & potest pudicitia alia via semper conservari, quam pudicitiaë invasorem occidendo videlicet non consentiendo; ergo eum occidere est excedere moderamen inculpatæ tutelæ.

Obj. 1. Pudicitia est bonum vitæ charius; si ergo te defendendo liceat servato moderamine inculpatæ tutelæ invasorem vitæ interficere, multò magis licebit interficere invasorem pudicitiaë propriæ vel alienæ.

R. N. ant. quia vita secundum se est longè præponenda pudicitiaë & integritati corporali, dummodo retineatur integritas mentis, & licet aliqua castæ matronæ mallent potius mori, quam scædari, sicut etiam vir nobilis sæpiùs vellet potius mori, quam honorem perdere, ex hoc tamen non sequitur, honorem esse vitæ potiozem: aliud enim dicitur æquum fundatumque iudicium.

Obj. 2. In violatione pudicitiaë est periculum magnum peccati, ne vim patiens ob delectationem maximam tali actui conjunctam ad aliquem consensum pertrahatur; ergo ob tale periculum licebit occidere.

R. Cum aliâ viâ possit hoc peccatum evadere, non licet invasorem occidere; si ergo invasus sit verè pudicus habet in potestate suâ non consentire, & pudicitiam animi non consentiendo conservare, quæ non in integritate corporis sed in animæ puritate consistit, debet ergo potius dicere cum S. Lucia: si invitam jusse-

justeris violari, castitas mihi duplicabitur ad coronam.

Q. An virgo ad evitandam mortem vel infamiam peccet non resistendo in valori pudicitiae, si animo non consentiat?

R. Cum vix esse soleat permissio oppressionis violentae absque peccato oppressae: quia rarissimum est, quod si velit, non possit aliquo modo resistere, & violationem impedire, sed ob metum, animi imbecillitatem, & aliquando etiam ob latentem lasciviae affectum consentiant similes saltem in fine, quem consensum sicut & ingressum debuissent virili fortitudine impedire, hinc non totis viribus resistendo peccant, cum enim nullus metus excuset à peccato cooperationem ad peccatum, à peccato communiter non excusantur, unde à Clero Gallicano damnata est ut temeraria, scandalosa, piarum aurum offensiva, erronea & legi Dei contraria haec propositio inter censuratas 44. *In hac vi & metu infamia mortisque poterat Susanna dicere: non consentio actui sed patior, & tacebo, ne infametis & ad mortem adigatis, forte Susanna id vel nesciebat, vel non cogitabat, sic enim honeste castaque virgines putant, se esse reas & consentire lenonibus, si non clamore, manibus totisque viribus resistant; potuisset Susanna in tanto periculo infamiae & mortis negativè se habere & permittere in se eorum libidinem, modo interno actu in eam non consensisset, sed eam detestata & execrata fuisset: quia majus bonum est vita & fama quam pudicitia, unde hanc pro illà exponere licet, hucusque propositio damnata.*

2da Pars: Quod illicitum sit defensionis gratiâ occidere invasorem honoris, est contra plures recentiores tutior & probabilior, imò certa post sequentes propositiones ab Alex. VII. damnatas 17. *Est licitum religioso vel Clerico Calumniatorem gravia crimina de se*

vel religione suâ spargere minaxtem occidere, quando alius modus defendendi non suppetit, uti suppetere non videtur, si Calumniator sit paratus vel ipse religioso vel eius religioni publicè & coram gravissimis viris prædicta impingere, nisi occidatur. 18. Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes ac etiam iudicem, à quo iniqua certo imminet sententia, si alias innocens non possit damnum evitare. Secunda ab eodem censurata. Vir equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam incurrat apud alios. Item hæc ab Innoc. XI. damnata 30. Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, se aliter ignominiam evadere nequeat, idem quoque dicendum, si quis impingat alapam vel fuste percutiat & post impactam alapam vel ictum fustis fugiat.

Rationes pro responsione sunt.

1ma: Nulla est Authoritas publica, quâ iniusti invasores honoris & famæ possint legitimè occidi; ergo invasi à lege: non occides minimè eximuntur jura enim & leges, quæ dicunt vim vi repellere esse permissum, loquuntur de violentiâ & vi physicè illata in bono eodem, in quo invadens læditur.

2da: Occisio illa in defensione est mala, quæ fit excedendo moderamen inculpatae tutelæ, atqui defensio honoris occisiva fit cum excessu moderaminis: cum semper vel ferè semper honor & fama recuperari aliter possint, quam per mortem invadentis aut Calumniantis: tum quia potest læsus Calumniatorem juridicè ad restitutionem famæ compellere; tum etiam quia per occisionem infamatoris honor Calumniæ læsi non recuperatur, sed potius magis apud prudentes minuitur.

3tia: Nimum ordo charitatis pervertitur, dum fama bonum in versatili aliorum opinione consistens, quæ ut aura mutatur, saluti corporali & spiritali alterius anteponitur.

4ta: ex opposita sententia aperitur porta homicidiis: dum hominibus mundanis magni nomen & famam facientibus permittitur, ut tanquam Judices in causa propria pro imaginaria honoris & famæ læsione contra quoslibet famam lædentes sententiam mortis exequantur. Nec hæ rationes tantum probant, quod nequeat occidi is, qui famam & honorem invadit verbis, sed etiam, qui facto inhonorat, agendo aliquid alteri contumeliosum;

Obj. 1. Non est minor violentia nec minus nociva viro honorato, si invadatur per calumnias & detractio- nes falsas, quam per arma; atqui invasus per arma potest se defendere defensione occisiva servato mode- ramine; ergo.

R. N. maj. Quia invasus per arma est certus de mo- deramine inculpatae tutelæ, de quo non est certus in- vasus per calumniam; tum quia fortè audientes non adhibebunt fidem; tum quia contingere potest, quod per talem occisionem non liberetur à nocumento ca- lumnia, & ideò occisio non sit medium ad evitandam calumniam, adeoque nec ad defensionem intentam; tum quia occisio calumniatoris potius est medium ad augendum nocumentum detractio- nis: quia homines faciliùs credent detractio- nem de eo, quem vident esse homicidam; quibus accedit, quod si licitum sit de- fendere se occidendo calumniatorem, id cederet in grave detrimentum boni publici, dum aperietur janua homicidiis.

Obj. 2. Honor prævalet vitæ dicente S. Th. opus. 4. de decem Præceptis Præcepto octavo: *nihil est ita charum homini sicuti fama ergo à pari.*

R. N. antecedens quod honor & fama secundum se prævaleant vitæ; cum secundum se considerata sint bona instabilia & caduca; subinde tamen debet fama vitæ anteponi, quando scilicet ex amissione famæ & ho- noris

noris alii graviter scandalizarentur sic L. 2. Machab. cap. 6. Eleazarus maluit amittere vitam, quam accipere maculam in gloriâ suâ & ne adolescentiores scandalizaret; dato autem, quod fama prævaleat vitæ, non idè tamen licitum erit pro conservatione famæ occidere injustum in vasorem: cum occidens in vasorem id faciat publicâ Authoritate legibus permittentibus vim vi repellere, non autem ille qui occidit calumniatorem.

§. 3.

An liceat occidere in vasorem bonorum temporalium?

DICO. *Humana iustitia.*, illos, qui sunt perniciosi in alios, occidit: eos verò, qui peccant, aliis graviter non nocentes ad pœnitentiam reservat S. Th. hic Q. 64. A. 2. ad 2. Sivè publicæ non verò private Personæ licitum est pro conservatione bonorum temporalium occidere injustum in vasorem.

Probatur 1. Ex illo Exod. 22. ubi expressè prohibetur occisio furis diurni, quia videri poterat, quod venerat ad furandum juxtâ cap. si perfodiens 3. de homicid. lib. 5. tit. 12. quod non pro quâvis re temporalis etiam levi occidere liceat patet ex propositionibus damnatis ab Innoc. XI. 31. *Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei 32. Non solum licet defendere defensione occisivâ, qua actu possidemus, sed etiam ad qua jus inchoatum habemus, & quæ nos possessuros speramus. 33. Licitum est tam heredi, quam legatario contra injustè impediens, ne vel hereditas adeatur vel legata solvantur se taliter defendere (defensione scil. occisivâ) sicut & jus habenti in cathedram vel præbendam contra eorum possessionem injustè impediens.*

2. Pro hâc responsione militant eadem rationes, quæ § præced. adductæ sunt, quibus additur: esse contra ordinem charitatis præferre bona fortunæ, quæ per

per furtum amittuntur, bono temporali vitæ & bono spirituali animæ, quæ per occisionem furis amittuntur.

Obj. 1. Cap. interfecisti 2. de homicid. absolvitur à pœnitentiâ ille, qui se suaque liberando furem aut latronem occiderit, licet jejunium aut elemosinæ suadeantur, si forsan in defensione aliquis excessus sit factus,

R. Verba illa : *te suaque liberando* intelligi non disjunctivè, sed copulativè, si bona temporalia simul cum vitâ invadantur, in quo casu est licita defensio occisiva, leges civiles, quæ dant impunitatem occisori furis, intelligendæ sunt in foro externo aut de fure nocturno, qui non scitur an ad furandum vel occidendum venerit, vel corriguntur per jus Canonicum, ut in casu simili de marito occidente adulterum in flagranti inventum.

Obj. 2. Bona temporalia sunt instrumenta & media necessaria tum ad exercitium virtutum, tum ad conservationem vitæ; ergo si pro vitæ conservatione liceat interficere injustum invasorem, id etiam licebit pro conservatione bonorum temporalium, sine quibus vita conservari nequit.

R. N. consequentiam : quia quod vitæ invasorem liceat occidere, stabilitur omni lege ac jure, de occidendo autem fure nulla est lex aut legitima legis exceptio à communi Præcepto : *non occides.*

Obj. 3. Hoc modo datur ansa furibus & raptoribus impunè furandi, cum non timeant periculum vitæ amittendæ.

R. Quia fures sufficienter coercentur pœnis à jure statutis, non magis datur ansa furibus per hoc, quod sit illicita privata furis occisio, quam adulteris, quos leges Canonicæ prohibent privatâ autoritate occidi.

Obj. 4. Vim vi repellere omnes leges & jura permittunt; ergo si res vi ablata aliter recuperari nequeat, licebit raptorem occidere.

R. N. consequentiam: quia licet tantum vim vi repellere per media licita & legitima, quale in hoc casu non est occisio furis; *quoniam expedit potius rerum sustinere jacturam, quam pro conservandis vilius rebus & transitoriis acriter in alios exardescere*: ut dicitur cap. suscepimus 10. de homicid. lib. 5. tit. 12. aliud est in vitâ nostrâ, quæ injustè invaditur, quam nequè recuperare possumus, neque illius habemus dominium; cui proinde cedere non possumus, sicut possumus cedere bonis temporalibus, uti etiam famæ & honori.

Obj. 5. Quamvis non liceat occidere furem pro conservatione rei levioris momenti: quia pro re parva non videtur concessa defensio cum tanto damno proximi, pro re tamen gravioris momenti v.g. Si fur vellet auferre omnia, posset invalor occidi, cum tali casu non invaderet bona temporalia tantum, sed etiam vitam, quæ sine his conservari nequit.

R. Distinguendo ass. pro re gravioris momenti, quâ ablata censetur simul esse ablata facultas vitam conservandi Con. si quantacunque res temporalis sola auferatur ut ea non attingat simul aliud bonum vitæ N. Sustinent quidem non ignobiles Theologi, quorum sententia verè probabilis est, homicidii reum non esse, qui servato moderamine inculpatae tutelæ interficit rapientem vi illatâ bona temporalia magni momenti, quæ aliter defendi vel recuperari non possunt, attamen, si non simul vita, quæ sine illis bonis conservari non potest, invadatur; opposita sententia probabilior est, ob rationes adductas, eique subscribit Clerus Gallicanus damnans hanc propositionem 36. *Non solum vitam, sed etiam bona temporalia, quorum jactura &*
dam-

*damnum gravissimum est licitum est defensione occisi-
vâ defendere. Quod si defendatur esse licitum occidere
ad vitandum gravissimum damnum in bonis tempora-
libus Laicis, non apparet ulla ratio, cur cum occi-
sione furis defendere bona temporalia non liceat Cleri-
cis & Religiosis.*

Q. Quænam sit pœna homicidii culpabilis?

*R. Præter obligationem restituendi de quâ infra &
irregularitatem de quâ in 3. par. punitur homicidium
de jure civili, si ex irâ & vindictâ sit directè commis-
sum, capitis amputatione, si verò per insidias & latro-
cinium, punitur rotâ & crucifragio ex ordinat. crimin.
Caroli V. J. L. 3. §. penult. ff. ad L. Cornel. de Sicar.
lib. 48. tit. 8. in quo quidem nobilibus & altioris con-
ditionis hominibus statuitur deportatio & confisca-
tio bonorum, attamen ex usu multis locis recepto
etiam pro qualitate facti injusti homicidii nobiles capite
puniuntur. Si verò homicidium sit indirectè volun-
tarium v. g. explosione Bombardæ in loco insolito aut
dejectione ligni vel lapidis in viam, per quam transeunt
homines absque præviâ cautelâ & admonitione tran-
seuntium, pœna est arbitraria. Quod si plures ad ho-
micidium injustum directè concurrissè probantur,
omnes puniuntur pœnâ ordinariâ, si verò incertum
maneat, quis vulnus lethale inflixerit, omnes concur-
rentes puniuntur pœnâ arbitrariâ, occidentis seipsum
bona confiscantur, si id fecerit metu pœnæ prome-
ritæ, fueritque aliàs crimini annexa pœna confisca-
tionis.*

*De jure Canonico Laicus homicida est excommuni-
candus per Judicem Ecclesiasticum Can. itaque 20.
Caus. XXIV. Q. 3. Clericus verò injustè occidens
ab Ecclesiastico Judice deponendus est, qui si depositus
incorrigibilis fuerit, excommunicari debet; deinde
contumaciâ crescente anathematis mucrone feriri*

id

(id est solemniter excommunicari circumstantibus Episcopum presbyteris candelas tenentibus, quas deinde in terram projiciant ac pedibus conculcent) *postmodum vero si in profundum malorum veniens contempserit, cum Ecclesia non habeat ultra quid faciat... per secularem comprimendus est potestatem (videlicet degradatus) ita quod ei deputetur exilium vel alia legitima poena inferatur: ita cap. cum non ab homine 10 lib. 2. tit. 1. de jud.*

DISPUTATIO XXVII.

De furto.

Furtum est ablatio occulta rei alienae invito Domino.

Dicitur 1. Ablatio sub qua etiam detentio intelligitur 2. Occulta: non quod debeat esse occulta eo modo, quasi absolutè deberet latere homines quoscunque à fure distinctos, sed ut lateat eum, cujus est res ablata, item illum, qui pro Domino rem illam custodit. Hæc ratio occulti est ipsum formale, penes quod furtum in ratione injustitiæ specie differt à rapina: nam hæc specialem injuriam infert rei Domino, rem ejus violenter auferendo sive sciente & vidente ipso Domino vel saltem sciente & vidente alio, qui pro Domino rem conservat, ita ut ablatio rei v.g. pertinentis ad Joannem sit rapina, si famulo Joannis ad ejus custodiam deputato sciente vidente & reluctante auferatur.

Dicitur 3. Rei alienae: intellige rem spectantem ad alterius hominis dominium vel quasi, porro ad illius quasi dominium spectant v.g. pignus & hypotheca, nam spectant ad alterum, quatenus sunt alteri pignus & hypotheca, ut propterea censeatur quis furtum committere invito altero furando rem aliàs suam, sed alteri oppignoratam vel hypothecatam.

Di-